

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра соціальної психології та психології розвитку

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

“ ” 20 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

спеціальності **053 Психологія**

Філософський факультет

Івано-Франківськ – 2019 рік

Робоча програма з курсу «Судово-психологічна експертиза» для студентів спеціальності 053 «Психологія» „29” серпня 2019 р. – 12 с.

Розробник: Куравська Надія Володимирівна, доцент кафедри соціальної психології та психології розвитку, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології та психології розвитку.

Протокол № 1 від „29” серпня 2019 р.

Завідувач кафедри
соціальної психології та психології розвитку

(Заграй Л.Д.)

“ ___ ” _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною радою філософського факультету.

Протокол від “5” вересня 2019 р. № 1

“ ___ ” _____ 20__ р.

Голова

проф. Пілецька Л.С.

_____, 20__ рік

_____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,0	Галузь знань: 05 Соціальна та поведінкові науки (шифр і назва)	За вибором	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,0 самостійної роботи студента – 5,0	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-- год.	-- год.
		Самостійна робота	
		56 год.	76 год.
Індивідуальні завдання: -- год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 38% : 62%

для заочної форми навчання – 16% : 84%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування компетентностей з організації та проведення судово-психологічної експертизи.

Завдання навчальної дисципліни – забезпечити студентів знаннями про сутність і види судово-психологічної експертизи, технологію її проведення; навчити підбирати та використовувати психодіагностичний інструментарій, адекватний завданням конкретного виду судово-психологічної експертизи; сформувати навички написання науково обґрунтованого “Висновку” експерта.

Компетентності, якими повинні оволодіти студенти:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно.
ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програмні результати навчання:

- ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.
ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.
ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
ПР7. Рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ»

Тема 1. Організаційно-правові аспекти судово-психологічної експертизи

Поняття судово-психологічної експертизи як форми застосування спеціальних психологічних знань в юридичній діяльності. Види судово-психологічної експертизи. Комплексні судово-психологічні експертизи. Права та обов'язки експерта-психолога. Нормативно-правове регулювання діяльності експерта-психолога. Порядок призначення судово-психологічної експертизи. Коротка історія розвитку судово-психологічної експертизи.

Тема 2. Теоретичні та методологічні аспекти судово-психологічної експертизи

Підготовка судових експертів-психологів, вимоги до їх компетентності. Методологічні принципи судово-психологічної експертизи та технологія її проведення. Структура

психодіагностичної діяльності експерта-психолога. Методи дослідження, які використовуються при проведенні судово-психологічної експертизи. Етичні проблеми судово-психологічної експертизи. Етичні принципи діяльності експерта-психолога. Проблема відповідальності експерта.

Тема 3. Судово-психологічна експертиза в кримінальному процесі (частина 1)

Типові випадки обов'язкового призначення судово-психологічної експертизи у кримінальному процесі. Судово-психологічна експертиза з приводу розумової відсталості неповнолітнього звинуваченого. Судово-психологічна експертиза, пов'язана із встановленням здатності особи правильно сприймати важливі для справи обставини і правильно свідчити про них. Судово-психологічна експертиза у справах про статеві злочини.

Тема 4. Судово-психологічна експертиза в кримінальному процесі (частина 2)

Судово-психологічна експертиза особливих емоційних станів, включаючи фізіологічний афект. Поняття афекту, його види та стадії. Механізми виникнення афекту. Діагностичні критерії наявності фізіологічного афекту. Вплив інших емоційних станів, пов'язаних з депресією, апатією, фрустрацією, перевтомою, стресом і т.д., на поведінку людини.

Тема 5. Судово-психологічна експертиза в кримінальному процесі (частина 3)

Факультативні (необов'язкові) приводи призначення судово-психологічної експертизи. Експертиза для встановлення авторства письмового документу за психологічними особливостями. Призначення судово-психологічної експертизи для встановлення непатологічного психічного стану особи, що схилиє до самогубства. Судово-психологічна експертиза при розслідуванні пригод, пов'язаних із використанням техніки.

Тема 6. Судово-психологічна експертиза в цивільному та адміністративному процесі (частина 1)

Компетенція судово-психологічної експертизи в цивільному судочинстві: встановлення міри розуміння підекспертною особою змісту укладених нею угод; виявлення у дієздатних осіб непатологічних психічних аномалій, які перешкоджають адекватному відображенню дійсності; встановлення психологічної сумісності подружжя, можливості зняття епізодичних конфліктів; встановлення психологічної сумісності дітей з кожним із батьків, усиновлювачів чи опікунів; визначення можливостей конкретних осіб щодо забезпечення виховання дітей; встановлення здатності свідків правильно сприймати події, що мають значення для справи, і давати про них правдиві показання і т.д.

Тема 7. Судово-психологічна експертиза в цивільному та адміністративному процесі (частина 2)

Типові випадки призначення судово-психологічної експертизи в цивільному процесі: справи про визнання угод недійсними, підписання яких пов'язане з пороками волі; справи у спорах про право на виховання дітей й інші справи, що пов'язані із особистими сімейними стосунками; справи по регресивних позовах про відшкодування збитків.

Група адміністративних правопорушень, при судовому розгляді яких використовується психологічна експертиза.

Тема 8. “Висновок” експерта-психолога: форма та зміст

Нормативно-правові вимоги до оформлення “Висновку” експерта-психолога. Характеристика вступної, дослідницької та заключної частин “Висновку”. Типові помилки при написанні “Висновку”. Терміни проведення судово-психологічної експертизи та терміни написання її “Висновку”. Допит експерта-психолога в суді.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ»												
Тема 1. Організаційно-правові аспекти СПЕ	13	2	2			9	9	2				7
Тема 2. Теоретичні та методологічні аспекти СПЕ	13	2	2			9	14		2			12
Тема 3. СПЕ в кримінальному процесі (частина 1)	8	2	2			4	4	2				2
Тема 4. СПЕ в кримінальному процесі (частина 2)	8	2	2			4	11		2			9
Тема 5. СПЕ в кримінальному процесі (частина 3)	6	2	2			2	6		2			4
Тема 6. СПЕ в цивільному та адміністративному процесах (частина 1)	8	2	2			4	11		2			9
Тема 7. СПЕ в цивільному та адміністративному процесах (частина 2)	8	2	2			4	9					9
Тема 8. “Висновок” експерта-психолога: форма та зміст	14	2	2			10	26		2			24
Контрольна робота	12		2			10						
Всього годин	90	16	18			56	90	4	10			76

5. Теми семінарських занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ»	
1.	Судово-психологічна характеристика: загальна характеристика	2
2.	Теоретико-методологічні аспекти СПЕ	2
3.	СПЕ у кримінальному процесі: обов'язкові приводи призначення	2
4.	СПЕ особливих емоційних станів	2
5.	Факультативні приводи призначення СПЕ в кримінальному процесі	2
6.	Види та технологія проведення СПЕ в цивільному процесі	2
7.	Види та технологія проведення СПЕ в адміністративному процесі	2
8.	Технологія написання "Висновку" СПЕ	2
9.	Контрольна робота	2

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретико-методологічні аспекти СПЕ	2
2.	СПЕ у кримінальному процесі: обов'язкові приводи призначення	2
3.	Факультативні приводи призначення СПЕ в кримінальному процесі	2
4.	Види та технологія проведення СПЕ в цивільному та адміністративному процесі	2
5.	Технологія написання "Висновку" СПЕ	2

6. Теми практичних занять

7. Теми лабораторних занять

8. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	До теми «Організаційно-правові аспекти СПЕ»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - конспектування наукової статті: Пілюков Ю. Сучасна система державних судово-експертних установ в Україні. Окремі напрями удосконалення їх діяльності // Актуальні проблеми правознавства. Випуск 1 (13). 2018. С. 149-154 - вивчення нормативно-правових документів, які регулюють діяльність експерта-психолога	9
2.	До теми «Теоретико-методологічні аспекти СПЕ»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - повторення матеріалу із загальної психології, соціальної психології, психодіагностики про методи дослідження - проведення самодіагностики рівня розвитку професійно значущих якостей експерта-психолога	9

3.	До теми «СПЕ в кримінальному процесі (частина 1)»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - конспектування наукових статей: 1) Охріменко І., Лузанова Г. Проблематика призначення судово-психологічних експертиз щодо потерпілих під час розслідування статевих злочинів // Підприємництво, господарство і право. Випуск 4. 2016. С. 102-107. Електронний ресурс: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/04/20.pdf 2) Охріменко І., Лузанова Г. Особливості призначення судово-психологічних експертиз щодо неповнолітніх під час розслідування кримінальних правопорушень // Публічне право. №1 (21). 2016. С.155-163	4
4.	До теми «СПЕ в кримінальному процесі (частина 2)»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи особливих емоційних станів (вік підекспертного - на вибір студента)	4
5.	До теми «СПЕ в кримінальному процесі (частина 3)»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - конспектування наукової статті: Кірієнко В. Історичний аналіз законодавства про кримінальну відповідальність за доведення до самогубства або до замаху на самогубство // Підприємництво, господарство і право. Випуск 5. 2017. С. 198-200. Електронний ресурс: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/5/45.pdf	2
6.	До теми «СПЕ в цивільному та адміністративному процесах (частина 1)»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи в цивільному процесі (вид експертизи - на вибір студента)	4
7.	До теми «СПЕ в цивільному та адміністративному процесах (частина 2)»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи в адміністративному процесі (вид експертизи - на вибір студента)	4
8.	До теми «“Висновок” експерта-психолога: форма та зміст»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - самостійне написання “Висновку” судово-психологічної експертизи, опираючись на роздатковий матеріал	10
9.	Підготовка до підсумкового тестового контролю знань	10
	Разом	56

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	До теми «Організаційно-правові аспекти СПЕ»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - вивчення нормативно-правових документів, які регулюють діяльність експерта-психолога	7

2.	До теми «Теоретико-методологічні аспекти СПЕ»: - самостійне вивчення лекційного матеріалу - проведення самодіагностики рівня розвитку професійно значущих якостей експерта-психолога	12
3.	До теми «СПЕ в кримінальному процесі (частина 1)»: - самостійне доопрацювання лекційного матеріалу	2
4.	До теми «СПЕ в кримінальному процесі (частина 2)»: - самостійне вивчення лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи особливих емоційних станів (вік підекспертного - на вибір студента)	9
5.	До теми «СПЕ в кримінальному процесі (частина 3)»: - самостійне вивчення лекційного матеріалу	4
6.	До теми «СПЕ в цивільному та адміністративному процесах (частина 1)»: - самостійне вивчення лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи в цивільному процесі (вид експертизи - на вибір студента)	9
7.	До теми «СПЕ в цивільному та адміністративному процесах (частина 2)»: - самостійне вивчення лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи в адміністративному процесі (вид експертизи - на вибір студента)	9
8.	До теми «“Висновок” експерта-психолога: форма та зміст»: - самостійне вивчення лекційного матеріалу - самостійне написання “Висновку” судово-психологічної експертизи, опираючись на роздатковий матеріал - підготовка до написання підсумкового тесту	24
	Разом	76

9. Індивідуальні завдання

Навчальним планом індивідуальних завдань не передбачено.

10. Методи навчання

На лекціях застосовуються такі методи, як пояснювально-ілюстративний, метод проблемного засвоєння матеріалу, метод дискусії.

На семінарських заняттях застосовуються частково-пошуковий та дослідницький методи.

11. Методи контролю

За час вивчення дисципліни студенти отримують поточні оцінки за усні відповіді на семінарських заняттях, виконання 5 завдань, які виносяться на самостійну роботу студента, а також за написання підсумкового тесту.

Програмові вимоги до заліку з курсу «Судово-психологічна експертиза»

1. Поняття судово-психологічної експертизи, її об'єкт і предмет.
2. Характеристика психічних феноменів, що представляють інтерес для юристів.
3. Використання психологічних пізнань в судово-слідчій практиці по кримінальних справах.
4. Використання психологічних пізнань в судово-слідчій практиці по цивільних та адміністративних справах.

5. Нормативно-правове регулювання діяльності експерта-психолога.
6. Коротка історія розвитку судово-психологічної експертизи.
7. Види судово-психологічної експертизи.
8. Вимоги до компетентності експертів-психологів.
9. Технологія проведення судово-психологічної експертизи.
10. Методи дослідження, які використовуються при проведенні судово-психологічної експертизи.
11. Етичні принципи діяльності експерта-психолога.
12. Порядок призначення СПЕ.
13. Права і обов'язки експерта-психолога.
14. Етапи проведення СПЕ.
15. Основні поняття та методологічні принципи експертного аналізу.
16. Оцінка саморегуляції поведінки як експертний підхід.
17. Основні експертні поняття.
18. Особи та установи, які можуть проводити СПЕ.
19. Матеріали, які направляються для проведення СПЕ.
20. Типові випадки обов'язкового призначення судово-психологічної експертизи у кримінальному процесі.
21. Судово-психологічна експертиза з приводу розумової відсталості неповнолітнього звинуваченого.
22. Судово-психологічна експертиза, пов'язана із встановленням здатності особи правильно сприймати важливі для справи обставини і правильно свідчити про них.
23. Судово-психологічна експертиза у справах про статеві злочини.
24. Судово-психологічна експертиза особливих емоційних станів, включаючи фізіологічний афект.
25. Поняття афекту, його види та стадії.
26. Механізми виникнення афекту.
27. Діагностичні критерії наявності фізіологічного афекту.
28. Вплив інших емоційних станів, пов'язаних з депресією, апатією, фрустрацією, перевтомою, стресом і т.д., на поведінку людини.
29. Факультативні (необов'язкові) приводи призначення судово-психологічної експертизи.
30. Експертиза для встановлення авторства письмового документу за психологічними особливостями.
31. Призначення судово-психологічної експертизи для встановлення непатологічного психічного стану особи, що схиляє до самогубства.
32. Судово-психологічна експертиза при розслідуванні пригод, пов'язаних із використанням техніки.
33. Компетенція судово-психологічної експертизи в цивільному судочинстві.
34. Діагностика міри розуміння підекспертною особою змісту укладених нею угод.
35. Діагностика у дієздатних осіб непатологічних психічних аномалій, які перешкоджають адекватному відображенню дійсності.
36. Діагностика психологічної сумісності подружжя.
37. Дослідження можливості зняття епізодичних конфліктів у сім'ї.
38. Діагностика психологічної сумісності дітей з кожним із батьків, усиновлювачів чи опікунів.
39. Дослідження можливостей конкретних осіб щодо забезпечення виховання дітей.
40. Діагностика здатності свідків правильно сприймати події, що мають значення для справи, і давати про них правдиві показання і т.д.
41. Група адміністративних правопорушень, при судовому розгляді яких використовується психологічна експертиза.
42. Достовірність експертного висновку.
43. Повторна СПЕ.

44. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза, її предмет, об'єкт і основні завдання.
45. Функції, ролі та принципи взаємодій експертів-психіатрів та експертів-психологів.
46. Оформлення результатів комплексної судової психолого-психіатричної експертизи.
47. Нормативно-правові вимоги до оформлення “Висновку” експерта-психолога.
48. Характеристика вступної, дослідницької та заключної частин “Висновку”.
49. Типові помилки при написанні “Висновку”.
50. Терміни проведення судово-психологічної експертизи та терміни написання її “Висновку”.
51. Допит експерта-психолога в суді.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль I								Підс- кове тесту- вання	Залік
навчальна (аудиторна) робота Денна форма навчання									
Заняття 1	Заняття 2	Заняття 3	Заняття 4	Заняття 5	Заняття 6	Заняття 7	Заняття 8		
Виступ на семінарі 5 балів	Самодіагностика 7 балів	Виступ на семінарі 5 балів	Підбір методик 7 балів	Виступ на семінарі 5 балів	Підбір методик 7 балів	Підбір методик 7 балів	“Висновок” 7 балів	50 балів	100
навчальна (аудиторна) робота Заочна форма навчання								Підс- кове тесту- вання	Залік
Заняття 1	Заняття 2	Заняття 3	Заняття 4						
Самодіагностика 10 балів Виступ на семінарі 5 балів	Підбір методик для СПЕ в кримінальн. процесі 10 балів	Підбір методик для СПЕ в цивільному або адмін.процесах 10 балів	“Висновок” СПЕ 10 балів Виступ на семінарі 5 балів					50 балів	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни: робоча програма курсу, лекції, програмові вимоги до заліку, плани семінарських занять, тестові завдання.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібник. – Чернівці: Книги – XXI, 2011. – 136 с.
2. Землянська О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с.
3. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза - Навчальний посібник. Електронний ресурс: <https://uchebnik-online.net/book/40-sudovo-psixologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-ov.html>
4. Сафуанов Ф. Судово-психологічна експертиза. Підручник. 2015. Електронний ресурс: stud.com.ua/30158/psihologiya/sudovo-psihologichna_ekspertiza
5. Ситковская О.Д., Коньшева Л.П., Коченов М.М. Новые направления судебно-психологической экспертизы. Справочное пособие. М., 2000. Електронний ресурс: <http://yurpsy.com/files/ucheb/sitkov2/spe.htm>
6. Марчак В.Я. Використання спеціальних психологічних знань у досудовому слідстві. – Чернівці: Рута, 2005. – 152 с.
7. Костицкий М.В. Судебно-психологическая экспертиза. Монография. Львов, 1987. Електронний ресурс: <http://yurpsy.com/files/ucheb/spe3/spe.htm>

Допоміжна:

1. Аффект: практика судебной психолого-психиатрической экспертизы: Хрестоматия / Авторы-составители Ф.С.Сафуанов, Е.В.Макушкин. М.: Генезис, 2016. 314с. Електронний ресурс: <http://znanium.com/bookread2.php?book=938096&spec=1>
2. Черезова І.О. Психологічна експертиза: навчальний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2018. 262 с.
3. Судовий експерт: психологічні аспекти практичної діяльності: метод. посіб. / авт-упоряд.: С. О. Шевцов, С. М. Лозова. К.: 2011. 332 с.
4. Сафуанов, Ф. С., Харитоновна Н. К., Русаковская О. А. Психолого-психиатрическая экспертиза по судебным спорам между родителями о воспитании и месте жительства ребенка. 3-е изд. М.: Генезис, 2016. 194с. Електронний ресурс: <http://znanium.com/bookread2.php?book=934845&spec=1>
5. Землянська О.В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи: за ред. дра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. Харків. 2004. 367 с.
6. Алікіна Н.В., Биленчук П.Д., Зубань М.А., Ромашко А.В. Психологічна експертиза в слідчій практиці. К., 1993.
7. Сафуанов Ф.С. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе. М., 1998. Електронний ресурс: <http://yurpsy.com/files/ucheb/safuan/safuan.htm>
8. Кудрявцев И.А. Судебная психолого-психиатрическая экспертиза. М., 1988. Електронний ресурс: <http://yurpsy.com/files/ucheb/kudr/kudr.htm>